

Aanteekeningen op art. 1957 B.W.

<https://hdl.handle.net/1874/241895>

AANTEEKENINGEN

OP

ART. 1957 B. W.

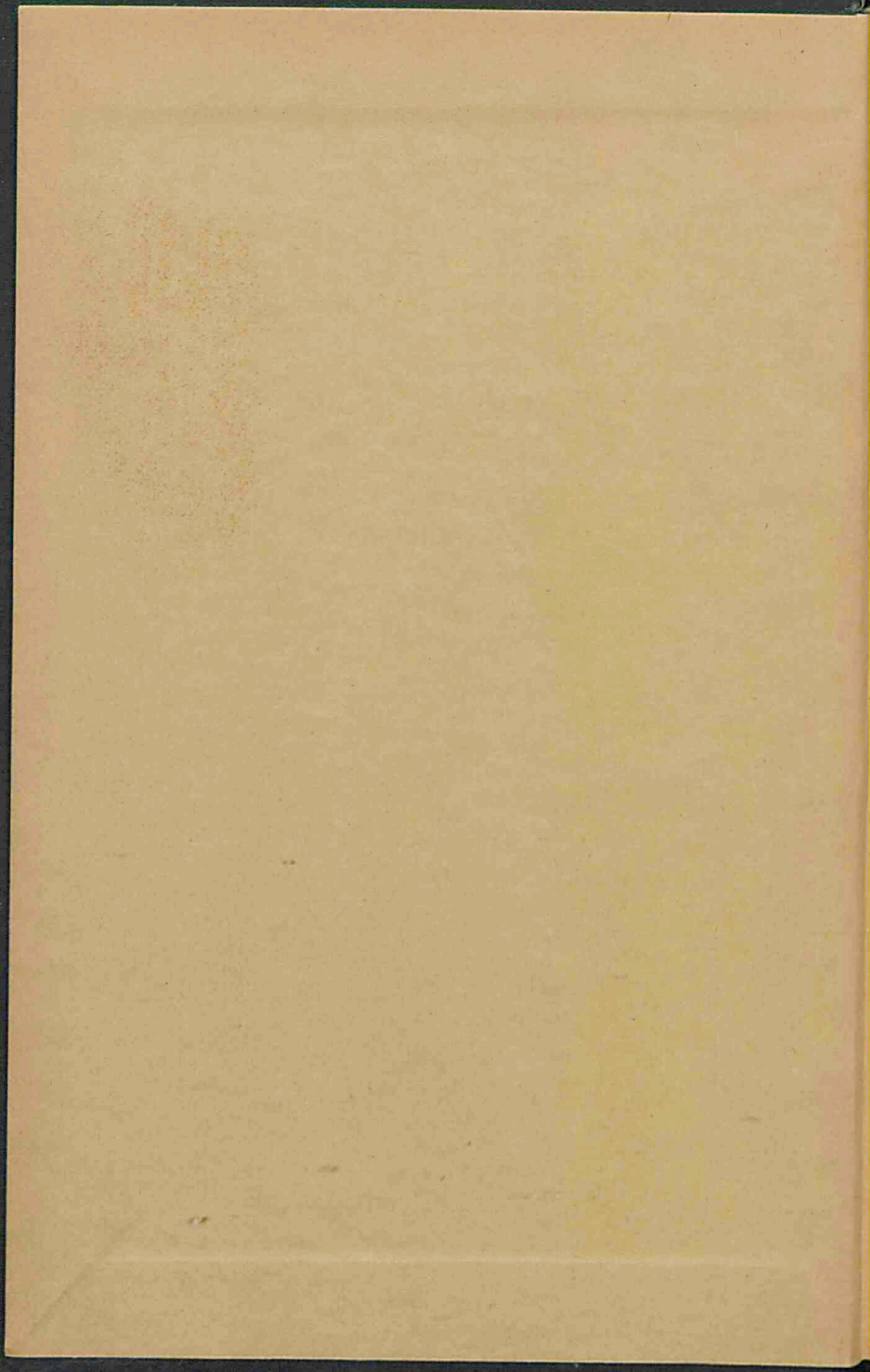
Proefschrift

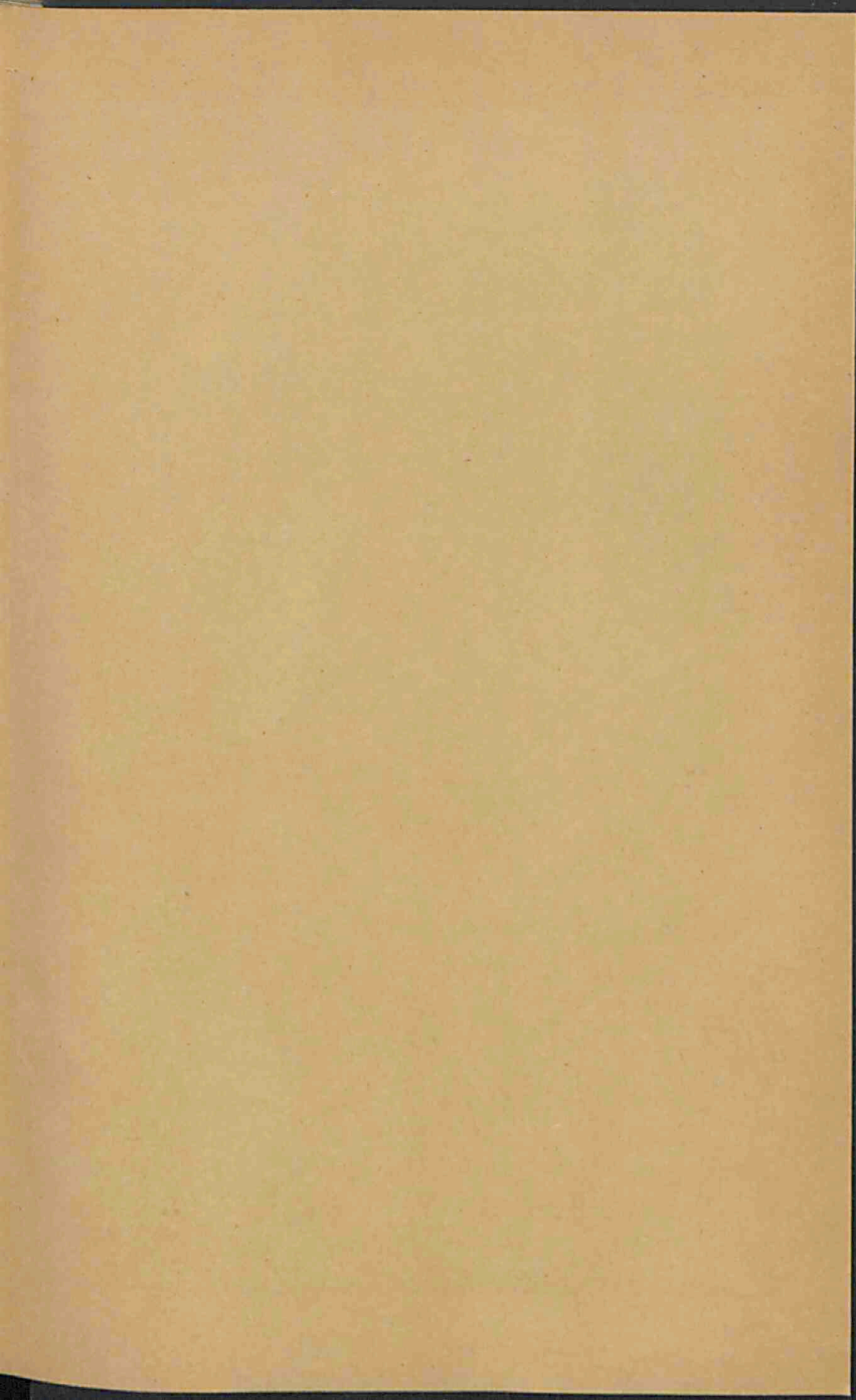
VAN

s.
cht

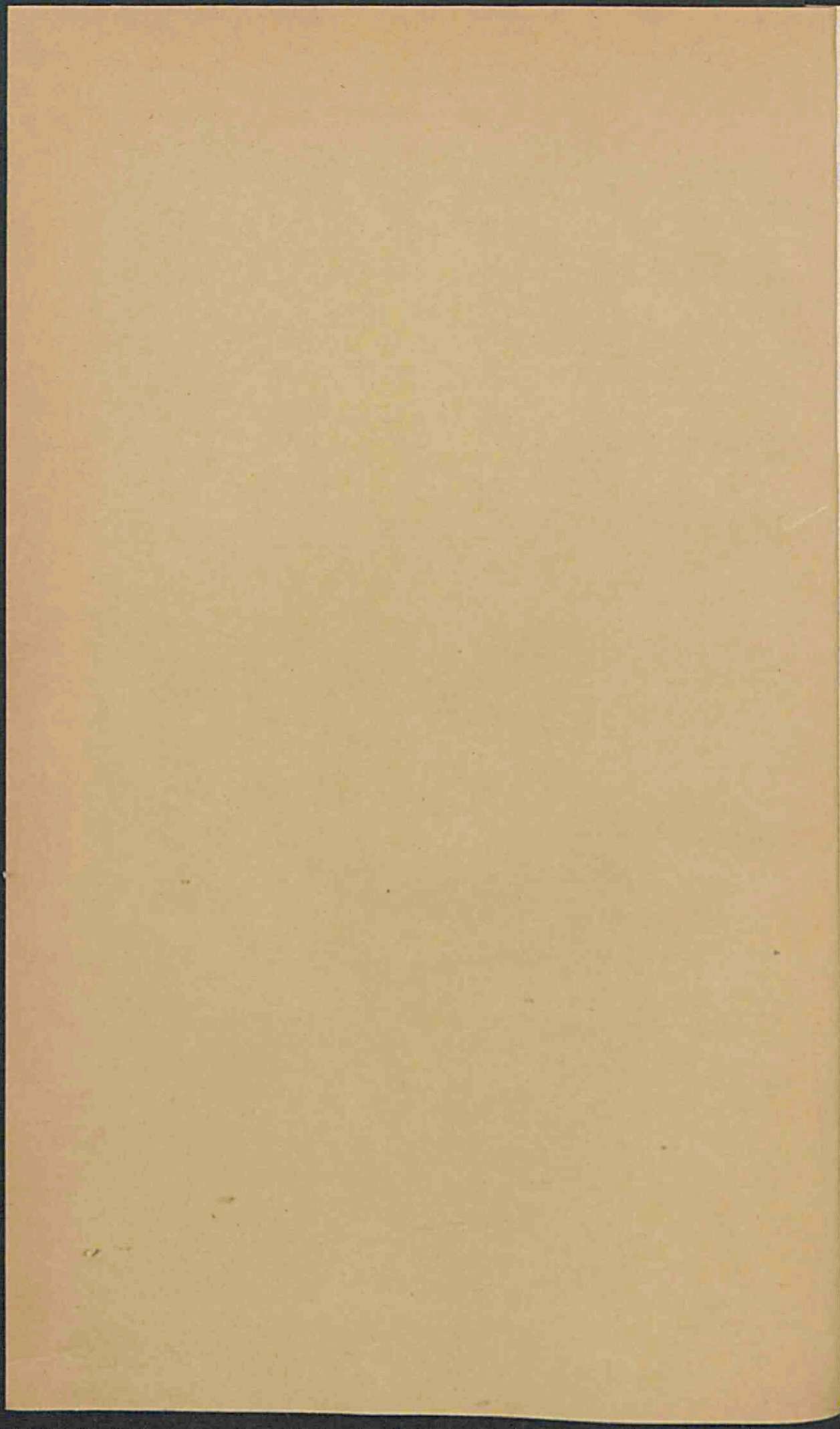
5

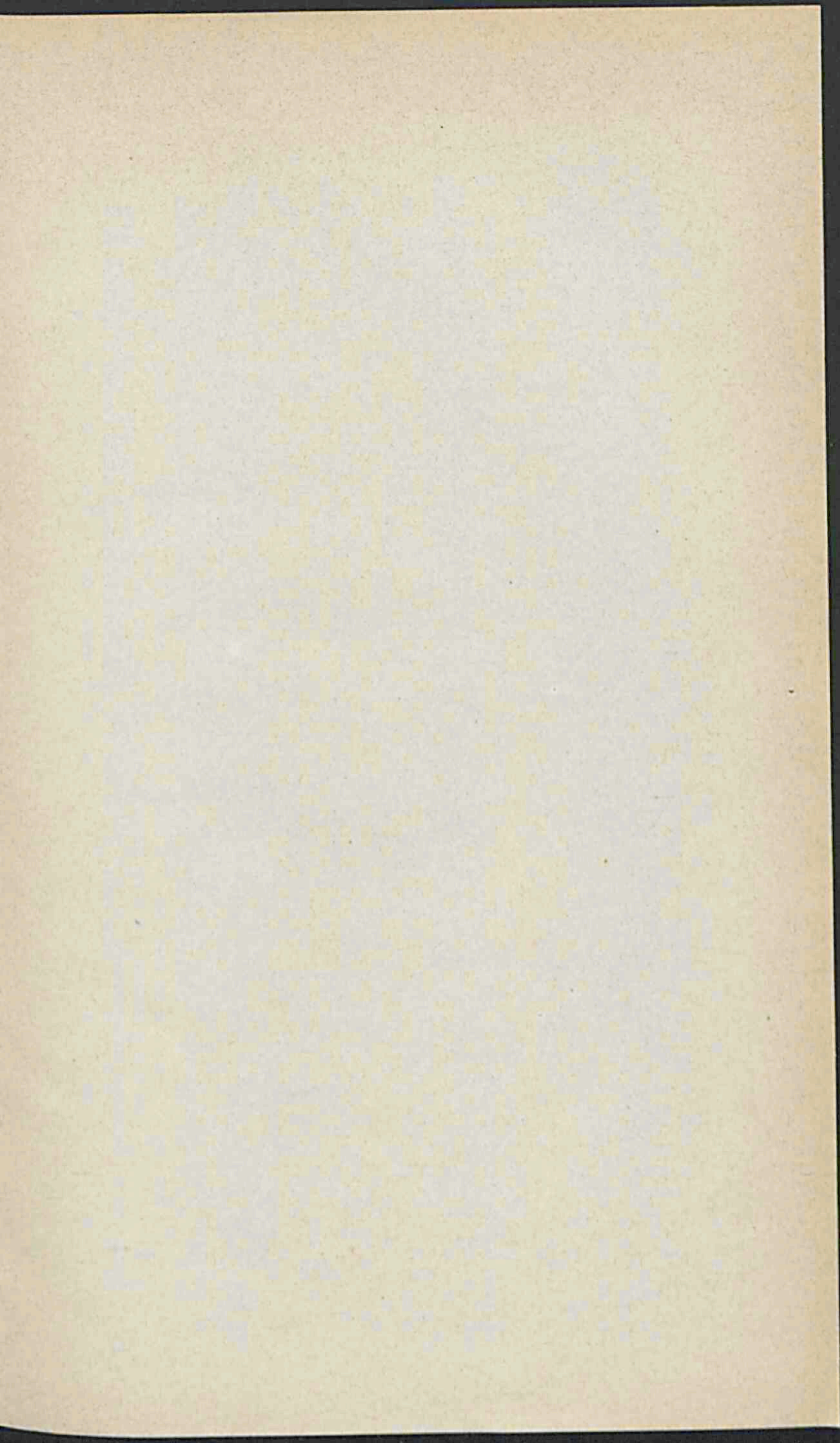

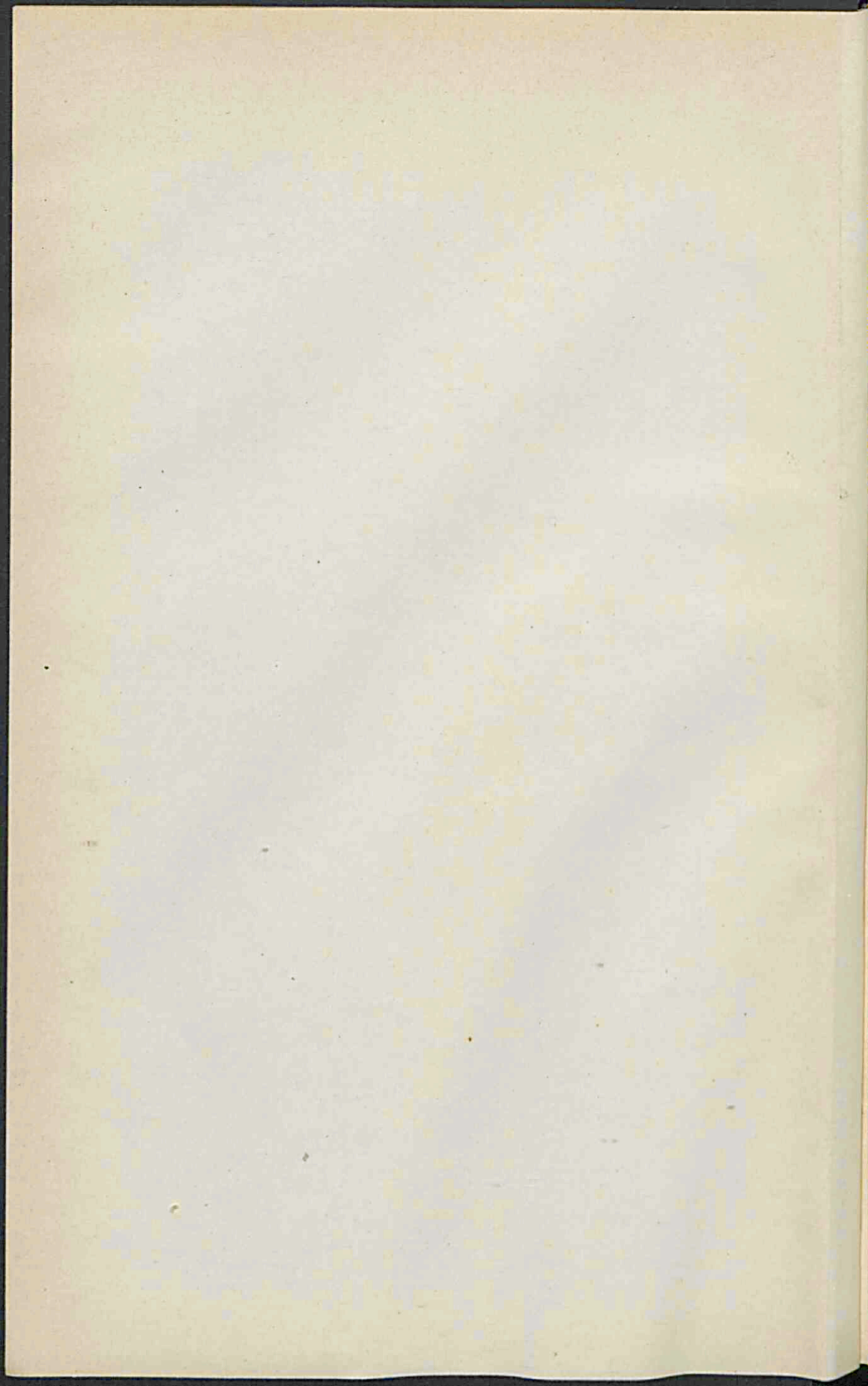

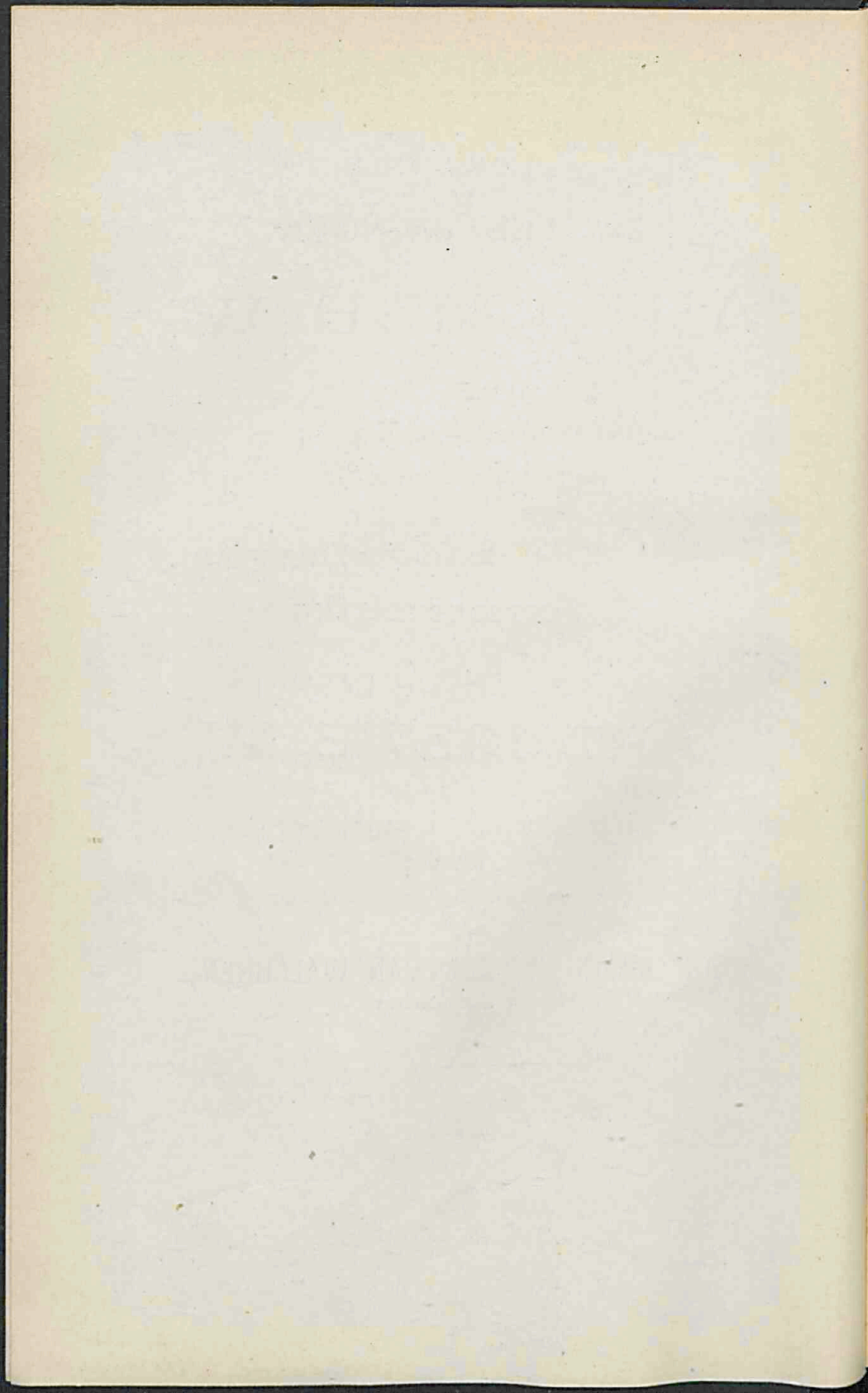

AANTEKENINGEN

OF

ART. 1957 B. W.

AANTEEKENINGEN
OF
ART. 1957 B. W.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. J. J. P. VALETON JR.,

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

EN

OP VOORDRACHT DER RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op DINSDAG, den 10den APRIL 1883, des namiddags ten 3 ure,

DOOR

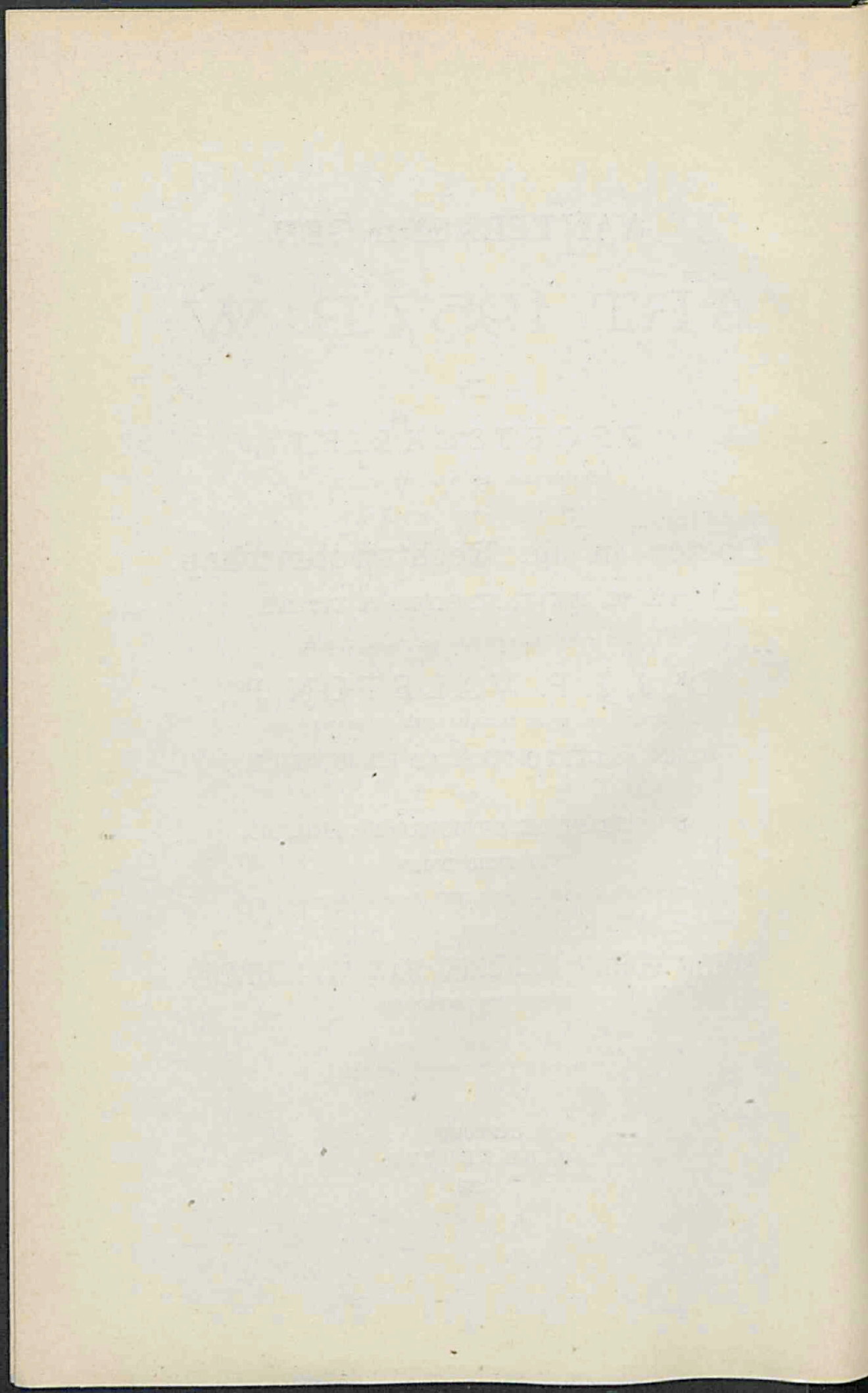
SIMON JOHAN HENDRIK VAN WALCHREN,

GEBOREN TE AMERSFOORT.

UTRECHT,
J. DE KRUYFF.
1883.

Aan mijne Ouders.

INLEIDING.

Voordat ik tot uitlegging en eene kritiek geven van dit artikel overga, zal ik eerst in het kort den regel beschouwen vervat in art. 1954, alinea 2 B. W., een regel algemeen bekend onder den naam van „exceptie van gewijsde” de *exceptio rei judicatae* van het Romeinsche recht, ik zal haar kracht nagaan, de vereischten, die noodig zijn voor die exceptie en dan aantonen dat art. 1957 B. W. eene uitzondering is op dien regel en onderzoeken of zij gewenscht of niet gewenscht, te billijken of niet te billijken is.

Om tot eene geleidelijke bewerking en uitlegging hiervan te komen stel ik mij voor, de volgende vragen te beantwoorden:

1°. wat is de regel van art. 1954 al. 2 B. W.?

- 2°. Is de uitzondering in art. 1957 B. W. vervat, te wettigen, en is zij noodig?
  - 3°. Wat zijn vonnissen betreffende den staat van personen?
  - 4°. Wie zijn het die wettiglijk bevoegd zijn om den eisch tegen te spreken?
-

1°. Wat is de regel van art. 1954 al. 2?

De regel in dat artikel vervat luidt in al. 1: Het gezag van een gerechtelijk gewijsde strekt zich niet verder uit dan tot het onderwerp van het vonnis, en in alinea 2: Om dat gezag te kunnen inroepen wordt vereischt, dat de zaak, welke gevorderd wordt, dezelfde zij; dat de eisch op dezelfde oorzaak beruste en door en tegen dezelfde partijen in dezelfde betrekking gedaan zij. Reeds dadelijk rijst nu de vraag bij ons op: Wat is het gezag van een rechterlijk gewijsde?

Hoewel in art. 1953 3°. B. W. gesproken wordt van het gezag hetwelk de wet aan een rechterlijk gewijsde toekent, vinden wij echter in de wet zelve geen antwoord op die vraag. Wij moeten

dus in de wetenschap een antwoord op die vraag trachten te vinden en met hare hulp zoeken te beantwoorden wat de wetgever wel heeft bedoeld.

Reeds in het Romeinsche recht vinden wij de *exceptio rei judicatae*, die gegrond was op het bestaan van een vonnis, en zonder dat diens inhoud in aanmerking kwam strekte om eene herhaling van dezelfde vordering te beletten. Dit is de zoogenaamde negatieve functie, men had er tevens de zoogenaamde positieve functie, d. w. z. dat men den inhoud tevens in aanmerking nam.

Bij ons bestaat het gezag van een rechterlijk gewijsde daarin, dat, hetgeen daarbij is beslist, tusschen partijen voor waar wordt gehouden en tegen omverstooting door een later vonnis kan worden gehandhaafd.

Bij de vraag of de rechter de exceptie van gewijsde ambtshalve moet toepassen, zal ik niet stilstaan, ik meen echter dat dit geheel in strijd is met de lijdelijke rol, die naar ons recht den rechter in het burgerlijk proces is aangewezen, daar in ons recht den regel geldt, geen klager geen rechter, *judex ne eat ultra petita*.

De wet kent echter dat gezag niet aan ieder vonnis toe, het verbindt het slechts aan het rech-

terlijk gewijsde, d. i. aan die rechterlijke uitspraak welke kracht van gewijsde zaak heeft gekregen en niet meer voor vernietiging in eene andere instantie vatbaar is.

Volgens art. 1954 al. 2 is er noodig om dat gezag te kunnen invoeren:

- a. dat de *zaak* welke gevorderd wordt *dezelfde* zij;
- b. dat de *eisch* op *dezelfde oorzaak* beruste;
- c. *dezelfde* partijen in *dezelfde* *betrekking*.

Uit dit art. is door sommigen afgeleid, dat de wet vier vereischten vordert, nl.: 1°. *dezelfde zaak*, 2°. *dezelfde oorzaak*, 3°. *dezelfde partijen* en 4°. *dezelfde* *betrekking*.

Hiertegen is echter terecht door Mr. OPZOOMER aangemerkt, dat de identiteit der personen die van hunne *betrekking* in zich sluit.

Ook in ons recht geldt de regel: „tot sunt personae quot sunt qualitates” en iemand die in eene andere *betrekking* optreedt wordt juridisch als een ander persoon beschouwd. Bij het invoeren van het gezag van gewijsde doet het er niet toe of *dezelfde* *natuurlijke* persoon weer in het geding optreedt, maar of hij *juridisch* als *dezelfde* persoon wordt beschouwd.

Wanneer b. v. A. op eigen naam of in hoe-

danigheid van curator van D. geprocedeerd heeft tegen C., en later in hoedanigheid van voogd over den minderjarigen B. een proces voert tegen C., terwijl overigens de zaak dezelfde is kan C. zich niet beroepen op het gezag van gewijsde, dewijl A. in het latere geding als een geheel ander persoon optreedt dan in het eerste. Daarom eischt onze wet, dat de *betrekking* der partijen dezelfde zij niet als vierde voorwaarde, maar als onafscheidelijk verbonden met de derde; dat de eisch gedaan zij door en tegen dezelfde partijen.

Terecht zegt mr. DIEPHUIS in zijn Ned. Burg. Recht dl. IX n°. 371 dan ook:

„Wil men hier aan twee afzonderlijke vereischten denken en zich daaraan werkelijk houden, dan wordt de werking van het gezag van gewijsde daardoor niet weinig beperkt, zonder dat evenwel voor zoodanige beperking, die trouwens ook in de jurisprudentie onbekend is, een grond kan bestaan, zonder dat men haar dus als door den wetgever bedoeld kan beschouwen.

De eischer, die in het ongelijk is gesteld zou dan door dat gezag niet gebonden wezen, wanneer hij maar het nieuwe geding namens hem door een gemachtigde liet voeren; de minderjarige, voor

wien de voogd een geding had gevoerd, zou dan door dat gezag niet gebonden zijn, zoo hij later zelf optrad alsof dat geding nooit was gevoerd; in beide en soortgelijke gevallen toch zou men niet kunnen zeggen en dat dezelfde partijen en dat zij in dezelfde betrekking optraden.

En evenwel is het niet twijfelachtig dat het gezag van gewijsde hen met zeer goed gevolg kan worden tegengeworpen."

Laten wij nu kortelings ieder der drie vereischten nagaan.

1°. Dezelfde zaak.

2°. Dezelfde oorzaak.

3°. Dezelfde partijen.

1°. De zaak welke gevorderd wordt moet dezelfde zijn, als die waarover de rechter reeds heeft beslist. Bij deze eerste voorwaarde tot het inroepen van het gezag van gewijsde moeten wij het woord *zaak* niet opvatten in de enge beteekenis vervat in art. 555 B.W., dat n.l. zaken zijn alle goederen en rechten die het voorwerp van eigendom kunnen zijn. Hoe dikwijls toch wordt niet iets gevorderd, dat zoozeer verbonden is met den persoon des eischers, dat deze zijn vorderingsrecht niet aan een ander mag afstaan; b. v. de rechtsvorde-

ring tot verkrijging van eene erfenis komt alleen toe aan den erfgenaam en gaat niet over op den kooper der nalatenschap.

De erfgenaam heeft geen recht om de *hereditatis petitio* te vervreemden en er kan dus niet gezegd worden dat zijn recht een voorwerp van eigendom is, tenzij men het begrip van eigendom ver buiten zijne natuurlijke grenzen uitbreide en daaronder versta *elk recht op eene zaak*.

In art. 896 van het ontwerp van 1820 was het begrip zaak veel juister bepaald, daar heette eene zaak *alles wat onderwerp van recht worden kan*.

Om nu te beoordeelen of de eerste voorwaarde tot het inroepen van het gezag van gewijsde daar is, behoeft men slechts de ingestelde vordering te vergelijken met den inhoud van eene vroegere rechterlijke beslissing en het zal dan gewoonlijk zeer gemakkelijk zijn om uit te maken of er reeds vroeger eene uitspraak gevallen is op hetgeen nu gevorderd wordt en of er op de tweede vordering een vonnis mogelijk is in strijd met de vroegere rechterlijke beslissing.

De vordering moet dus weder loopen over dezelfde lichamelijke zaak, of hetzelfde recht. Verande-

ringen, die de zaak heeft ondergaan in vorm of hoedanigheid, vergrooting, vermindering of vermeerdering, die aan haar heeft plaats gehad, zijn echter geen oorzaak dat zij niet als dezelfde zaak beschouwd moet worden.

Zoo wordt b. v. dezelfde zaak gevorderd wanneer een geheel is geëischt en nadat de eisch is ontzegd, de eischer later een gedeelte daarvan vordert.

Zoo is het b. v. dezelfde zaak, die gevorderd wordt, wanneer, nadat er eene beslissing over eene lichamelijke zaak gevallen is, die zaak naderhand veranderingen heeft ondergaan, wanneer b.v. op een erf een huis is gebouwd of een daar opstaand huis is afgebroken.

Zoo is het dezelfde zaak wanneer later interessen gevorderd worden van eene inschuld, wier niet bestaan reeds in een vroeger geding is beslist.

Vóór alles komt het hierop aan of het vroegere vonnis reeds eene beslissing bevatte omtrent de zaak waarover in een later geding weder eene beslissing wordt verlangd, is dit het geval dan is het vereichte van dezelfde zaak aanwezig, al is hetgeen in het latere geding gevorderd wordt ook niet geheel en al letterlijk hetzelfde als dat waarover in het vroegere gehandeld werd; het gezag

van gewijsde wordt daardoor ook niet verder dan tot zijn onderwerp uitgestrekt.

2° De eisch moet op dezelfde oorzaak berusten, d. w. z. dat over den grond der tweede vordering reeds vroeger door den rechter moet zijn beslist. De wet eischt evenals dat er identiteit moet bestaan tusschen hetgeen nu en vroeger is gevorderd, ook tevens dat de grond van de nieuwe vordering dezelfde moet zijn als die van den vorigen eisch. De subjectieve grond, de beweegreden komt hier niet in aanmerking, wel de objectieve grond waarop men de vordering doet steunen

Terecht noemt Mr. BINNERTS [Diss. Leiden 1867] de oorzaak van eene vordering, het juridische feit dat den directen en onmiddellijken grond vormt van het recht, hetwelk door een der partijen wordt geldig gemaakt. „Le principe generateur du droit réclamé,” leert PROUDHON II n°. 1273. DIEPHUIS in zijn Ned. Burg. Recht IX n°. 377, leert, omtrent de oorzaak o. a. en mijn inziens terecht het volgende:

„Onder oorzaak heeft men hier te verstaan den grond der aanspraak, die eene der partijen wil doen gelden, datgene, waarop zij die aanspraak laat rusten. Het is de *causa proxima actionis* of *exceptionis*, wel te onderscheiden van de middelen,

waarop die grond wordt gestaafd, en die, ook zelve weder, niet te verwarren met bewijsmiddelen, als *causae remotae* beschouwd kunnen worden.”

Er is echter geene algemeene afscheidings lijn tusschen die *causae proximae* en *remotae*, de oorzaak en hare middelen te trekken, want dikwijls zal in het eene geval als oorzaak moeten worden beschouwd wat in het andere geval slechts als middel daarvan geldt. Dit hangt zeer veel af van de wijze waarop die vordering is voorgesteld, of de grond waarop waarop zij rust min of meer bepaald is opgegeven.

Bij zakelijke rechtsvorderingen is natuurlijk eene bepaalde duidelijke opgave van de gronden mogelijk, evenwel kan de eischer zijnen eisch tot eenen bepaalden grond van ontstaan beperken. Immers de lijdelijke rol, die den rechter in het burgerlijk proces is aangewezen, brengt de bevoegdheid der partijen mede om aan het recht, dat zij geldig willen maken eene beperking of eene uitbreiding te geven als zij zelve goedvinden, want de rechter mag over niets minder maar ook over niets meer uitspraak doen dan partijen zelve aan zijne beslissing onderwerpen. Ook bij persoonlijke vorderingen, waarbij de bron der verbindtenis meestal meer

bepaald wordt opgegeven, is echter ook eene meer of min bepaalde opgave mogelijk.

3°. Als derde voorwaarde eischt onze wet dat de eisch door en tegen dezelfde personen in dezelfde betrekking zij gedaan.

Hieruit volgt vooreerst, dat het gezag van gewijsde noch door noch tegen derden kan worden ingeroepen, hier is van toepassing de regel: „*res inter alios acta aliis nec nocere nec prodesse potest.*”

Het gezag van een gewijsde is evenals eene overeenkomst tusschen partijen beperkt.

Het doel toch waarom de rechterlijke beslissing wordt ingeroepen, is om een geschil tusschen twee of meer personen ontstaan te eindigen en eenen juisten rechtstoestand voor die personen te verkrijgen.

Sommigen o. a. Mr. VAN BELL in de N. Jaarb. voor R. en W. IX bl. 632, 635 sqq. hebben uit de woorden: „*door en tegen dezelfde partijen*” afgeleid, dat dezelfde partij eischer en dezelfde partij verweerder moet zijn, die eischer en verweerder in het eerste geding was; en dat alleen de vroegere gedaagde tegen den vroegeren eischer het gezag van gewijsde kan inroepen.

Zij gronden die meening op de redactie van

artikel 1954 al. 2 B. W. en wel op het daar genoemde derde vereischte tot het inroepen van het gezag van gewijsde. dat (de eisch) *door* en *tegen dezelfde partijen* in dezelfde betrekking gedaan zij.

De woordjes *door* en *tegen* staan daar niet zonder eenige beteekenis of doel, maar geven te kennen, dat in het nieuw te voeren geding de actie door denzelfden eischer zal behooren te worden ingesteld, terwijl de tegenpartij in het eerste proces evenzeer tegenpartij in het tweede moet zijn.

Op deze meening bouwt Mr. VAN BELL, nu de leer, dat in het Nederlandsch burgerlijk recht de exceptie van gewijsde slechts werkt in hare negatieve functie. Terecht is deze meening echter door anderen bestreden.

Zij is voorzeker niet gegrond op de ratio legis en op de geschiedenis van artikel 1954 B. W.

Zij steunt dan ook alleen op de woorden der wet, maar wel verre van haar noodzakelijk mede te brengen, zijn zij haar zelfs niet zoo gunstig als men zou meenen. Vooreerst zegt Mr. DIEPHUIS N. B. R. dl. IX ad art. 1954, „zou de wet dan hebben moeten vorderen, dat de eisch gedaan zij door *dezelfde* en tegen *dezelfde partij*, maar had zij niet van *partijen* moeten spreken.” Eveneens vordert

artikel 1351 C. C. [waarvan ons artikel is afgeleid], *que la demande soit entre les mêmes parties*, en om tevens goed te doen uitkomen, dat die bepaling op *beide* partijen slaat, en dat de betrekking of hoedanigheid van hem, door *wien* en van hem, tegen *wien* het tweede geding wordt gevoerd, dezelfde moet zijn als in het eerste geding, voegde de wetgever er bij, *et formée par elles et contre elles en la même qualité*.

Ons artikel is beknopter geredigeerd; men heeft er die beide zinsneden tot een samengetrokken.

Dit art. 1351 C. C. is ook weinig geschikt tot staving der bestredene meening.

Wanneer men daarin door de woordjes *par* en *contre* op de identiteit der partijrollen had willen wijzen, dan zou het voorafgaande *par les mêmes parties* volstrekt doelloos geweest zijn, daar de eisch zeker tusschen dezelfde partijen bestaat, wanneer hij *door* den zelfden eischer *tegen* den zelfden verweerder is ingesteld.

Uit de geschiedenis van artikel 1954 B. W. blijkt dan ook, dat de wetgever het weersprokene ook niet heeft gewild, want bij de verklaring van art 1954 B. W. zeide de regeering, dat een der vereischten tot het inroepen van het gezag van

gewijsde was, dat *de eisch tusschen dezelfde partijen plaats hebbe.*

Dat onder de woorden in *dezelfde betrekking* niet dezelfde partijrol van eischer en verweerder moet verstaan worden, is niet twijfelachtig.

Zij zien veel meer op de vraag of iemand uit eigen hoofde en voor zich zelve of wel in hoedanigheid het geding gevoerd heeft en overeenkomstig den regel „*quot sunt qualitates tot sunt personae*”, wordt het vereischte van identiteit der partijen daardoor nader ontwikkeld. Hiermede heb ik in het kort den regel van artikel 1954 al. 2 B. W. uiteen gezet.

Wij hebben de vereischten gezien tot inroeping van de exceptie van gewijsde.

Nu zal ik tot de beantwoording van de tweede vraag door mij bij den aanvang van dit proefschrift gesteld, luidende: Is de uitzondering van art 1957 B. W. te wettigen en is zij noodig? overgaan.

Wij hebben boven gezien, dat het regel is, dat een gewijsde slechts kracht heeft tusschen de partijen, die in het geding zijn geweest en dat tegen over derden een gewijsde is eene *res inter alios acta*.

Wat is nu de regel, vervat in artikel 1957 B. W.?

Wij lezen in dat artikel:

Vonnissen betreffende den staat van personen, gewezen tegen dengenen, die wettiglijk bevoegd was om den eisch tegen te spreken, zijn van kracht, tegen elk en een iegelijk.

De uitzondering in dien regel, vervat is dus, dat de vonnissen betreffende den staat van personen, gelden niet alleen tusschen partijen tusschen wien het geding is gevoerd, maar tegen allen, mits gewezen tegen den *justus contradictor*.

Ik zal vooraf de derde door mij gestelde vraag, die tot een geleidelijker overgang leidt, beantwoorden, die vraag luidt:

Wat zijn vonnissen betreffende den staat van personen? Wat bedoelt de wetgever daarmee?

In het kort zijn dit vonnissen, zaken betreffende die behooren tot het familierecht b. v. echtscheiding, naamsveranderingen, de erkenningen van kinderen enz.

Onze wet vordert niet, dat het vonnis het gevolg is geweest van een geding bepaald en afzonderlijk gevoerd omtrent dien staat, hare bepaling geldt ook voor het geval, dat omtrent dien staat in een ander geding is beslist¹⁾. „Elles peuvent être

---

¹⁾ DIEPHUIS IX n°. 382.

proposées principalement ou incidemment, par voie d'action ou par voie d'exception. leert TOUILLIER in zijn Droit Civil. Français Tome X n°. 230.

Keeren wij nu na deze korte uitweiding terug tot het beantwoorden van de tweede vraag? Is de uitzondering vervat in art. 1957 te billijken en is zij noodig?

Reeds in 1824 zeide de regeering hieromtrent: (VOORDUIN, dl. V, ad art. 1957).

„Bij artikel 3 van dezen Titel (nu art. 1954) zijn de vereischten opgegeven, die noodig zijn om eene zaak in kracht van gewijsde te doen gaan. Een dier vereischten bestaat dáárin, dat de eisch tusschen *dezelfde* partijen plaats hebbe. Wanneer men nu geene uitzondering op de algemeenheid van dien regel, bij dit artikel (1957) had gemaakt, dan zoude daarvan het gevolg zijn, dat, indien b. v. in een rechtsgeding tusschen man en vrouw, een huwelijk was nietig verklaard, een *derde* belanghebbende (b. v. een schuldeischer) de wettigheid des huwelijks zoude kunnen staande houden, op grond dat de nietigheid tusschen *andere personen* is uitgesproken en alzoo iemand *ongetrouwd* zoude kunnen zijn ten opzichte van zijnen zoogenaamden echtgenoot en *getrouwd* ten opzichte van derden.

Mr. LIPMAN zegt hieromtrent in zijn Burgerlijk Wetboek vergeleken met het Romeinsche en het Fransche recht, ad Boek IV. Titel 4 al. 3.

De derde dier bepalingen (art. 1957) is eene uitzondering op den regel dat de kracht der gewijsden zich niet verder uitstrekt dan de partijen die er in betrokken zijn.

Zij heeft haren grond in de *leer der ondeelbaarheid van den burgerlijken staat* en in het *maatschappelijk belang* dat daaromtrent geene langdurige onzekerheid heersche.

Ook Mr. DIEPHUIS ¹⁾ leert hetzelfde, waar hij zegt: „Volgens den algemeenen regel van artikel 1954 zouden de vonnissen betreffende de staat van personen ook slechts kracht hebben tusschen de vroegere partijen, maar het maatschappelijk belang maakt het wenschelijk, dat omtrent de staat van personen de grootst mogelijke zekerheid besta, dat die staat niet door den eenen voor en den anderen na telkens op nieuw kan worden betwist dat daaromtrent geene verschillende beslissingen worden gegeven, hetgeen anders immers ten gevolge zou hebben dat iemands staat tegenover dezen anders zou zijn

---

¹⁾ t. a. p. n°. 381.

dan tegenover genen en b. v. hij, wiens huwelijk tusschen hem en zijne echtgenooten nietig is verklaard, evenwel tegenover derden als gehuwd zou moeten beschouwd worden."

Dat die uitzondering in ons artikel vervat niet nieuw is en dat de behoefte daaraan reeds lang gevoeld is, blijkt o. a. uit SAVIGNY Sijst des heutigens Röm. rechts, VI § 301, hij leert daar: „Diese (Positieve Erweiterungen) haben die Natur wahrer Ausnahmen von der aufgestellten Regel, so dasz in den Fällen derselben die Vortheile und Nachtheile der Rechtskraft auf Personen bezogen werden, die in dem früheren Rechtstreit nicht als Parteien erschienen, und auch nicht in eine Successionsverhältnisz zu jenen Parteien eingetreten sind. Das praktische Verhältnisz dieser Ausnahmen zu der Regel läßt sich so ausdrücken.

Das Richterliche Urtheil macht in der Regel „jus inter Partes," in diesen ausgenommenen Fällen „jus inter Omnes."

Damit hängt zusammen das Effordernisz eines justus contradictor . . . . .

Die einzelnen Fällen dieser Ausnahmen sind folgende:

A. Klagen, die auf einen persönlichen Zustand

(Status) insbesondere auf eine Verhältnisz des Familienrechts gerichtet sind". Hier geldt wat wij lezen in Lex. 3 § 16 pr. de agnos. liberis (D XXV tit. 3) placet enim ejus rei judicem jus facere.

Hoewel de C. N. dergelijke bepaling niet behelst, werd ook die afwijking in het fransche recht algemeen aangenomen.

Wij lezen bij TOULLIER (Le Droit Civil Français Tome X § 217) hieromtrent het volgende:

Les questions qui concernent l'état des hommes sont d'une telle importance dans la société civile, qu'elles ne peuvent demeurer dans l'incertitude. Une fois portées devant les tribunaux, le jugement qui intervient, les fixe irrévocablement; pourvu qu'il soit rendu avec un contradicteur légitime. Il devient loi pour toute la société".

Die kwestien van staat eens in kracht van gewijsde gegaan kunnen niet meer aan het oordeel des rechters onderworpen worden. Het is bij haar dat de regel vooral geldt: „*Res judicata pro veritate habetur*". Zelfs indien het vonnis slecht geweest is, heeft het de kracht van gewijsde zaak tegen allen; het is van nu af aan wet; aldus vorderen het het algemeen belang en de rust van de maatschappij.

„C'est á l'état de l'homme, (zegt TOUILLIER verder) dans la société, que sont attachés ses droits, les droits de famille surtout, dont l'usage est si fréquent, les conséquences si importantes et si étendues. Combien sa condition serait misérable, si, à chaque occasion qui se présente d'exercer ses droits, on pouvait renouveler des contestations sur son état? Rien donc de plus sage que cette règle: Les jugements rendus en matière d'état fixent irrévocablement le sort de celui pour ou contre lequel ils sont rendus. Ils ont contre tous et pour tous, l'autorité de la chose jugée: en un mot, ils deviennent lois de la société: Jus faciunt.”

Ik durf dit dan ook ten volle onderschrijven, want omdat het maatschappelijk belang medebrenge dat de staat der personen zeker zij; heeft onze wetgever dan ook dit artikel 1957 in ons wetboek gebracht.

M. i. is dus dit artikel om die reden en te billijken en noodig.

Nu zijn wij genaderd tot de beantwoording der vierde vraag; luidende: Wie zijn het die wettiglijk bevoegd zijn om den eisch tegen te spreken?

De wetgever heeft toen hij dat vereischte stelde voor die uitgebreide strekking van art. 1957, het

Romeinsche recht nagevolgd en terecht. Immers ware dit vereischte niet noodig dan zou niets voor hem, die zich eenen staat wenschte te verschaffen, gemakkelijker zijn dan iemand die slechts weinig belang daarbij had en die die des noods door omkoopung tot werkeloosheid kon worden gebracht in het geding te roepen.

Savigny in zijn Syst des heut. Röm. Rechts dl. IV § 301 Sqq. eischt ook voor die uitgebreide kracht van het gezag van gewijsde een *justus contradictor*.

Nadat hij de twee verschillende gevallen van uitzonderingen heeft opgenoemd, waarvan ik de eene op bldz. 19 van dit proefschrift heb opgenomen, gaat hij verder met deze woorden:

„Aber auch in jenen besonderen Fällen soll, die Ausnahme nur unter folgende Bedingungen eintreten: Es soll ein *justus contradictor* den den Rechtstreit geführt haben, es soll ein *contradictorisches* nicht ein *contumacial* Urtheil sein; es soll endlich keine *Collusion* unter den Parteien zum Grunde liegen.

TOUILLIER t. a. p. leert ook hetzelfde waar hij zegt, dat het noodig is voor vonnissen betreffende den staat van personen, dat zij geweest zijn „avec un *contradicteur legitime*.”

D'Argentré in zijn Avis sur les partages des nobles quest 29 n°. 7, noemt de justus contradictor celui qui a *le premier et principal intérêt*, celui à qui appartient *le primitif et proche intérêt dans la cause*.

TOULLIER zegt hier terecht: ceci est un peu vague. D'ailleurs, il peut arriver, il arrive même très fréquemment, que plusieurs personnes ont un intérêt principal dans la cause, un intérêt indépendant et séparé les uns des autres, quoique de même nature.

Bij VOORDUIN (Geschiedenis en Beginselen der Nederlandsche wetboeken dl. V, ad art. 1957) lezen wij hieromtrent het volgende:

„Doch deze regel zelf van art. 3 (nu 1954)
 „moest worden beperkt tot de kwestien over den
 „staat van personen, wanneer de vonnissen daarin
 „gewezen zijn tegen dengenen, die *wettiglijk bevoegd*
 „was om den eisch tegen te spreken.”

Men lette hier wèl op, dat de wet spreekt van dengenen, die *wettiglijk*, maar niet van dengenen, die *wettelijk* bevoegd was; immers het laatste beteekent, dat hij die bevoegd is in de wet uitdrukkelijk aangewezen is, terwijl *wettiglijk* bevoegd iemand reeds zijn kan indien zijne bevoegdheid

door de wet niet wordt uitgesloten. Er moet zijn een justus, niet een legitimus contradictor.

Na deze korte afwijking kom ik terug op de vraag: wie zijn het die *wettiglijk* bevoegd zijn?

In het verslag der centrale afdeeling der Staten-Generaal van 31 Januari 1825 vinden wij hieromtrent het navolgende opgeteekend:

1°. „Eene afdeeling merkt aan, dat in den „franschen tekst van dit artikel luidende:

„Les jugemens sur les questions d'état, rendus avec le contradicteur légitime, ont leur effet contre tout autre personne; de woorden „*rendus avec le* niet overeenstemmen met die van „hollandschen tekst: *gewezen tegen dengenen* en „dientengevolge veranderd behooren te worden.”

2°. „Eene andere afdeeling was van oordeel, „dat het beter ware geweest, duidelijker uit te „drukken wat men door *contradicteur légitime* „(in het fransch) verstaat, hetzij door daarvoor te „stellen: *parties intéressées*, hetzij door eene om- „schrijving te gebruiken gelijk in het Hollandsch.”

Wie of die *contradicteur légitime*, die *justus contradictor* is, is m. i. in het algemeen niet te zeggen, maar ik voor mij geloof, dat het die partij is, wiens belang medebrengt dat hij in het

geding wordt geroepen; hij moet natuurlijk dat belang, hoe gering het ook is, bewijzen, want ook hier geldt de regel, *point d'intérêt, point d'action*.

In het geval b. v. dat de Staat van A vastgesteld moet worden, dat moet uitgemaakt worden of A. de zoon of dochter van B. en C. is, zijn natuurlijk B. & C. en hunne andere kinderen, zoo die er zijn, de belanghebbende partij, de *justus contradictor*.

Mr. DIEPHUIS noemt dan ook terecht *justus contradictor*, dengene die in de naaste plaats geroepen is om het verschil over iemands persoonlijke staat uitvondig te maken.

Is nu de *justus contradictor* een enkele persoon, dan geldt het vonnis tegen hem gewezen, ook tegen allen, zijn er echter meer belanghebbenden, dan zijn zij allen te zamen de *justus contradictor* en heeft dan het vonnis de kracht, die art. 1957 B. W. er aan toekent, slechts als zij allen in het geding zijn geroepen geweest.

Mr. ASSER geeft dit ook te kennen (in zijn Burgerl. Wetboek, vergeleken met den Code Napoléon ad art. 1957). Hij leert daar hetzelfde in het door hem gestelde geval:

„Indien toch bij voorbeeld TITUS in een geding

„met MAEVIUS is verklaard de wettige broeder van „laatstgenoemde te zijn en alzoo deel te hebben „aan de erfenis van hunnen vader, dan zal het „gewijsde aan SEMPRONIUS (broeder van MAEVIUS) „niet kunnen worden tegengeworpen, indien hij „niet in het geding tusschen de twee voormelde „personen betrokken geweest is: omdat de ver- „klaring van den rechter, ten aanzien der broeder- „schap tusschen TITIUS en MAEVIUS, zich niet tot „SEMPRONIUS kan uitstrekken, vermits laatstge- „noemde tot het getal dergenen behoorde, die „*wettiglijk* bevoegd waren den eisch tegen te „spreken”.

Artikel 1957 B. W. spreekt van vonnissen ge- wezen *tegen* dengenen, die wettiglijk bevoegd was den eisch tegen te spreken; duidt nu het woordje *tēgen* aan, dat het gezag geweigerd wordt aan vonnissen gewezen *ten voordeele* van dengenen, die den persoonlijken staat van zijn tegenpartij betwistte? Wordt daardoor het gezag geweigerd wanneer hij, over wiens staat wordt beslist niet was *eischer* maar *gedaagde* in het geding?

Ik beantwoord die vraag ontkennend, immers er is geene enkele reden denkbaar, waarom het verschil in partijrol een zoo groot onderscheid in

de uitgebreidheid van het gezag van het vonnis zou kunnen veroorzaken. Ook de geschiedenis van ons artikel toont aan, dat de bedoeling van den wetgever eene andere is geweest, als de woorden der wet schijnen aan te duiden.

Wij lezen toch bij VOORDUIN (Gesch. en Beg. der Nederl. Wetb. dl V ad art. 1957) dat reeds in 1825 eene afdeeling van de Staten-Generaal had aangemerkt dat de woorden *rendus avec le* van den franschen tekst niet overeenstemden met die van den hollandschen *gewezen tegen dengenen* en dien ten gevolge behoorden te worden veranderd.

De regeering schijnt die meening niet te zijn toegedaan geweest, immers de woorden van den hollandschen tekst, *gewezen tegen dengenen die wettiglijk bevoegd was den eisch tegen te spreken*, zijn onveranderd gebleven, en zij moeten dus noodzakelijk hetzelfde beteekenen als de woorden van den franschen tekst, *rendus avec le contradicteur légitime*, d. w. z. dat het vonnis gewezen moet zijn op tegenspraak van den *justus contradictor*. Het woordje *tegen* moet dus opgevat worden in de beteekenis van *tegenover*. Hij dus, die wettiglijk bevoegd was den eisch tegen te spreken moet in het geding zijn opgetreden.

Uit de ratio van Art. 1957 B. W. volgt tevens dat het geding contradictoir moet geweest zijn. Want waarom moet het vonnis gewezen zijn tegen dengenen, die wettiglijk bevoegd was den eisch tegen te spreken?

Omdat er alleen in dat geval waarschijnlijkheid is dat het vonnis op waarheid steunt. Doch indien de oproeping van den justus contradictor op zich zelve reeds voldoende was en artikel 1957 B. W. ook toepasselijk zoo hij verstek had laten gaan, zou dit goede doel geheel verloren gaan. De waarborg van waarheid zou ontbreken. Derhalve artikel 1957 B. W. geldt alleen indien het geding contradictoir was. Zoo de justus contradictor niet verschenen is, dan zal het vonnis wel tegen hem gelden maar de kracht welke artikel 1957 B. W. aan de vonnissen *betreffende* den staat van personen anders toekent, schijnt het vonnis dan niet te hebben, daar het vereischte tot die uitgebreide strekking dan ontbreekt. Het artikel 1957 B. W. geeft aan de vonnissen gewezen tegen den justus contradictor kracht, tegen *elk en een iegelijk* kan nu ook *elk en een iegelijk* zich beroepen op een vonnis waarbij *hetzij* in het voordeel van den justus contradictor, omtrent den persoonlijke staat

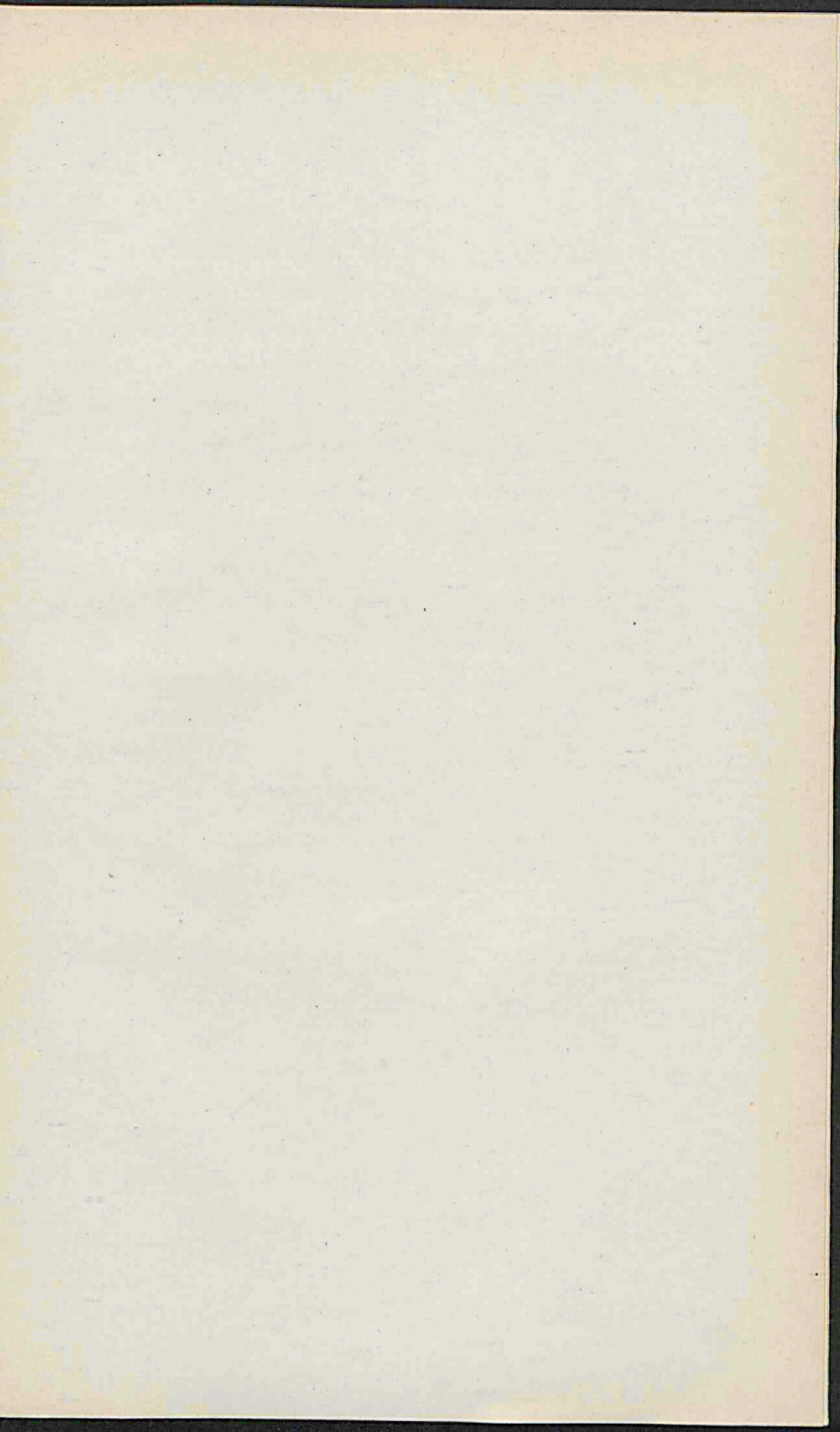

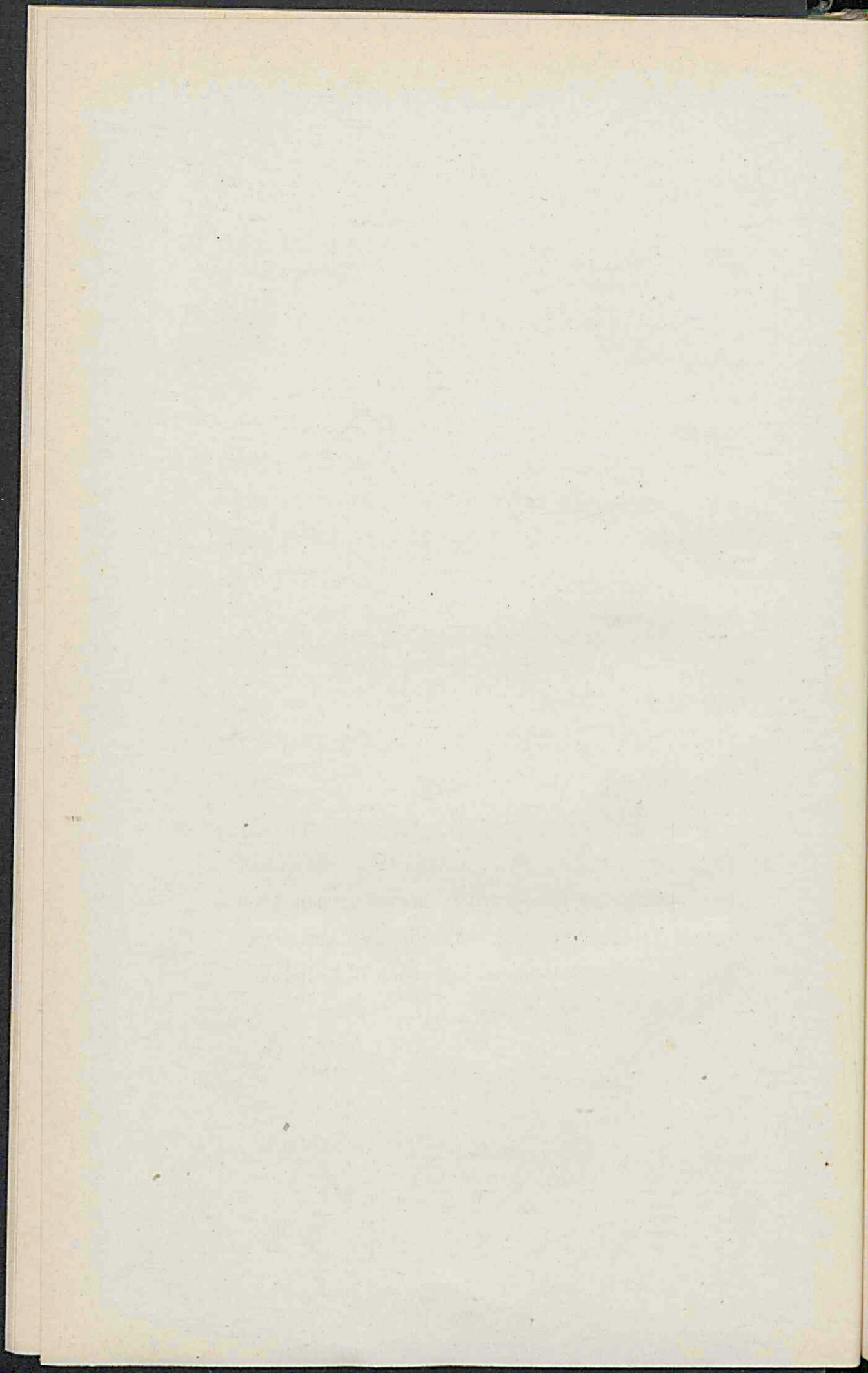
van zijne tegenpartij, *hetzij* ten voordeele van hem wiens staat betwist wordt, is beslist? M. i. bestaat er geene enkele reden waarom zij dit niet zouden kunnen doen, want daar de vonnissen betreffende den staat van personen gewezen tegen dengenen, die wettiglijk bevoegd was, den eisch tegen te spreken aan iedereen kunnen worden tegengeworpen, kan natuurlijk iedereen zich ook op die vonnissen beroepen. In ons artikel zijn de woordjes *een iegelijk* slechts eene herhaling van *elk*, m. i. was het veel beter, zoo er evenals in den franschen tekst (*contre toute autre personne*) voor in de plaats stond *tegen allen*.

Ten slotte zal ik nog even melding maken van eene bedenking die bij de beraadslagingen geoperd werd, de bedenking nl. dat de bepaling van art. 1957 B. W. in strijd was met art. 72 B. W. volgens welk artikel de uitspraak op een verzoek tot verbetering of aanvulling van de registers van den burgerlijken stand slechts geldig is tusschen partijen. De heer BEELAERTS VAN BLOKLAND heeft echter deze bedenking opgelost, door er op te wijzen, dat in art. 72 B. W. slechts gehandeld wordt over verbeteringen en aanvullingen van den burgerlijken stand, welke verbeteringen, naams-

veranderingen b. v. geenen staat aan de personen geven of ontnemen, maar slechts *dwalingen* in de akten herstellen. „Zoodanige vonnissen, zeide hij, „welke die verbeteringen toestaan, gaan niet verder „dan tusschen partijen, die er op zijn gehoord, „een schuldeischer b. v. die eene schuldbekentenis „zoude hebben van iemand, op den naam zooals „die in de registers vermeld stond, zoude na de „verbetering niet kunnen worden afgeweerd met „het voorgeven, dat de schuldenaar niet genoemd „was, *zoodanig als hij in de schuldbekentenis „voorkwam.*”

STELLINGEN.

I.

Tegenover de hereditatis petitio van den werkelijken erfgenaam heeft de usucapio pro herede geen kracht.

II.

„Sine Scriptis” I. in fine princ: de empt: et vend: (III. 23) laat zich alleen verklaren wanneer men aanneemt, dat partijen hoewel eenen koop zonder schrift aangegaan hebbende, een arrha met hare wettelijke gevolgen bij eenen schriftelijken koop, bijbedongen hebben.

III.

Het kind, dat buitenslands wordt geboren, is, indien het verwekt is ten tijde dat zijne ouders

hier nog gevestigd waren, civielrechterlijk Nederlander.

IV.

Art. 156 B. W. beperkt de toepassing van art. 1940, n°. 4 B. W., tot het geval dat uiterlijk bezit van den huwelijken staat aanwezig is.

V.

Regeling van den rechtstoestand van kinderen, geboren uit een huwelijk door beide ouders ter kwader trouw aangegaan, is wenschelijk.

VI.

Stichtingen kunnen bij testament ingesteld worden, zoo zij niet strijden met de bepalingen op de publieke orde of goede zeden betrekking hebbende.

VII.

Art. 127 R. V. geeft slechts aan *Nederlanders* het recht om hier niet wonende vreemdelingen voor den Nederlandschen rechter te dagen.

VIII.

De rechter moet, zoo de veroordeelde partij uit meerdere personen bestaat, de kosten van procedure onder hen verdeelen.

IX.

De curator heeft niet de bevoegdheid bij faillissement het wettelijk vruchtgenot van den failliet ten gelde te maken.

X.

Vóór rehabilitatie is ook na gehomologeerd accoord faillietverklaring onmogelijk en onnoodig.

XI.

Instelling eener commissie van deskundigen, belast met het onderzoek van zeerampen, is ook in ons land wenschelijk.

Blijkt het dat een zeeramp aan schuld of nalatigheid van gezagvoerder, stuurman of machinist te wijten is, dan hebbe die commissie, onder de noodige waarborgen de bevoegdheid om dezen voor eenen bepaalden termijn te verbieden hunne be-

trekking aan boord van eenig Nederlandsch vaartuig
waar te nemen

XII.

Het stelsel, dat preventieve hechtenis van rechts-
wege van den duur der straf moet afgetrokken
worden, neêrgelegd in het ontw. van het Wetb.
van Strafr. van 1879 is te verkiezen boven dat
van het nieuwe Wetboek van Strafrecht.

XIII.

Terecht is in ons nieuw Wetb. van Strafrecht,
de alternatieve strafbedreiging van gevangenisstraf
of hechtenis aangenomen bij culpose misdrijven.

XIV.

In geval van veroordeeling bij verstek, is er
ook zonder verzet, verjaring, doch niet van de
straf maar van de vervolging.

XV.

Wanneer er verzet is geschied tegen een vonnis
bij verstek gewezen, is de laatste gerechtelijke
akte van waar de verjaring begint, de beteekening

van het vonnis, ingeval gevangenisstraf de hoofdstraf was, de aanmaning in geval de hoofdstraf in eene boete bestond en de gevangenisstraf slechts subsidiair was uitgesproken.

XVI.

Het woord *besluiten* in art. 133 G. W. omvat niet de rechterlijke uitspraken van Gedeputeerde Staten.

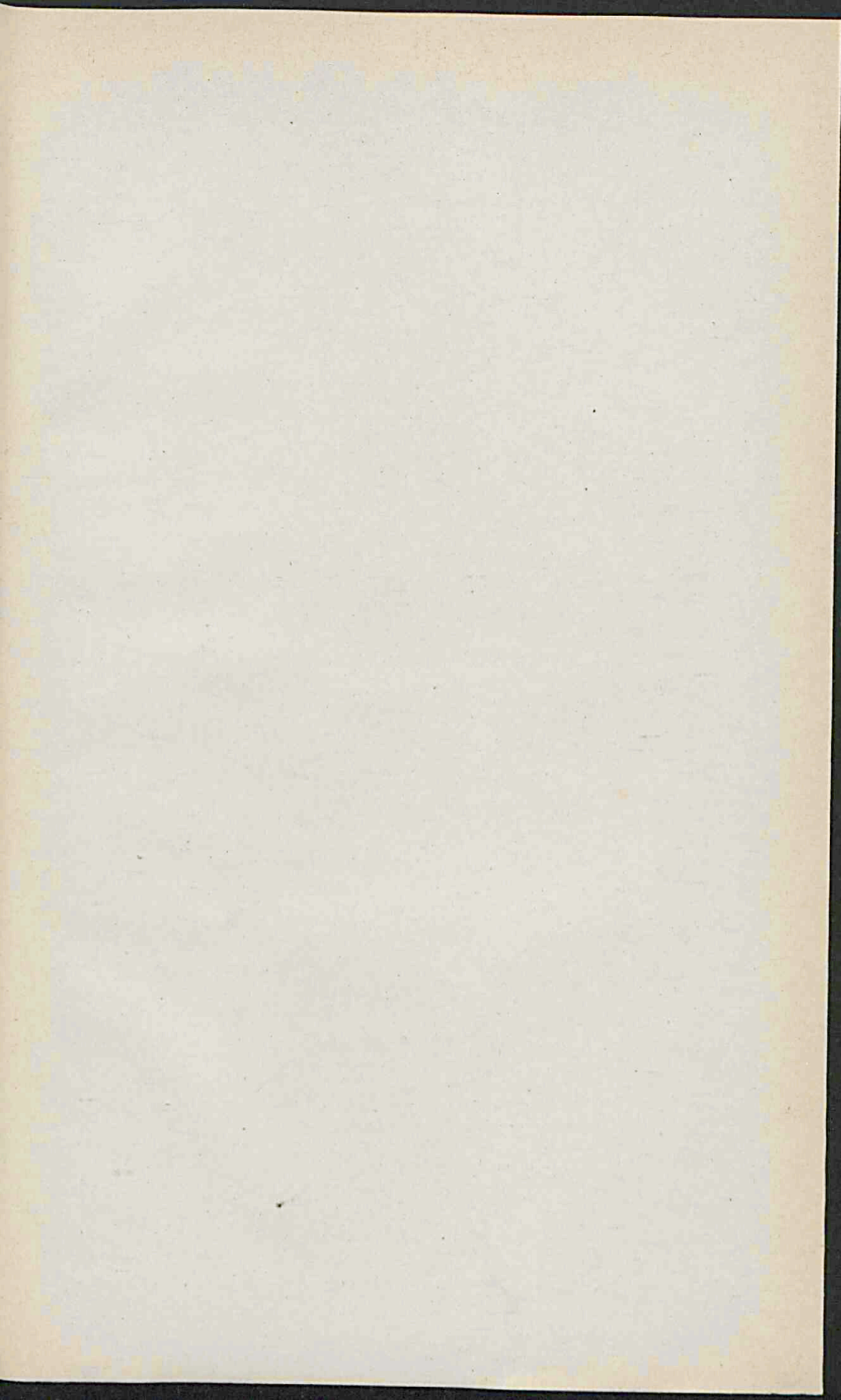
XVII.

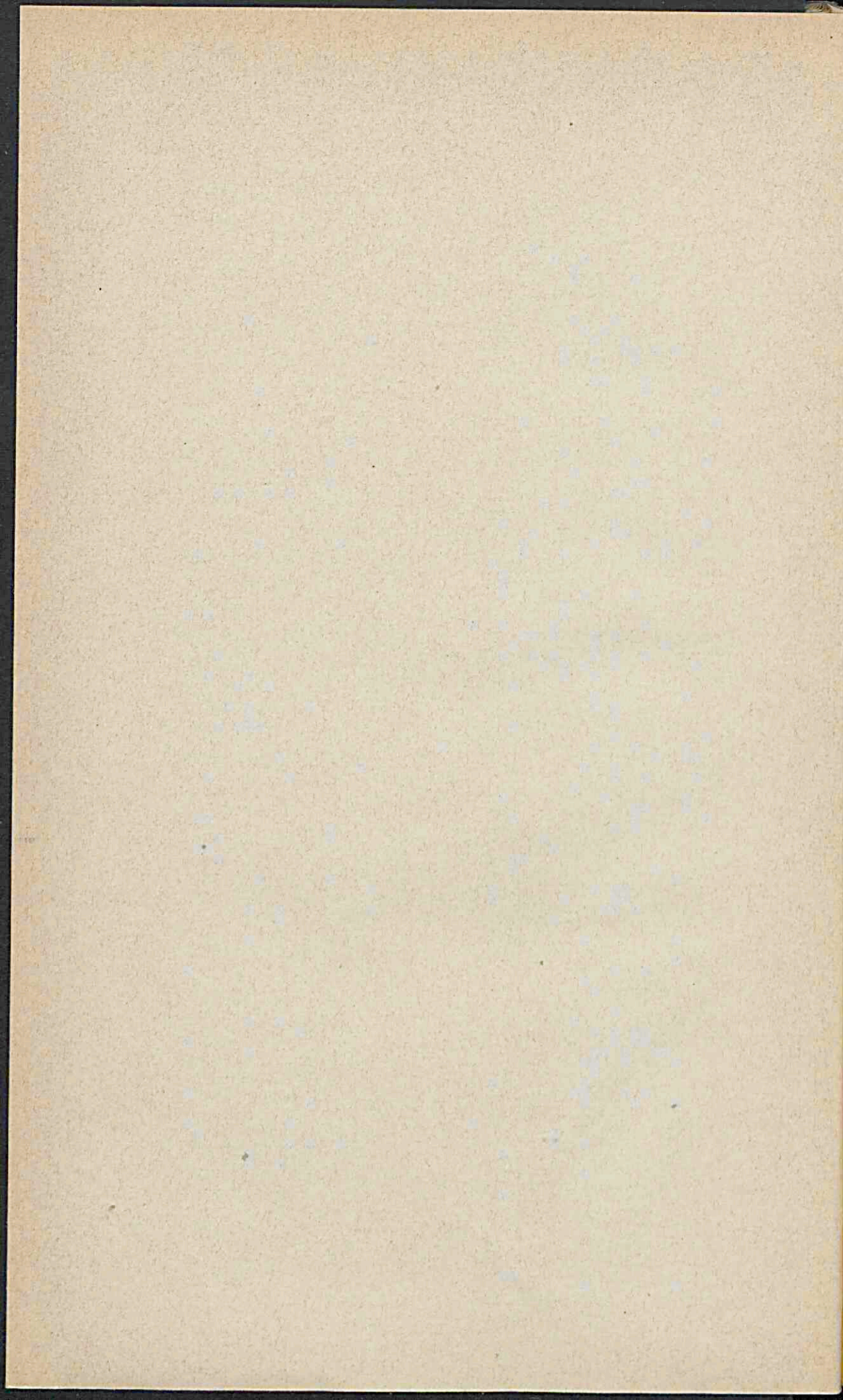
Een gemeentebestuur is bevoegd afstand te doen van eene naar art. 228 Gem. W. verkregene verjaring.

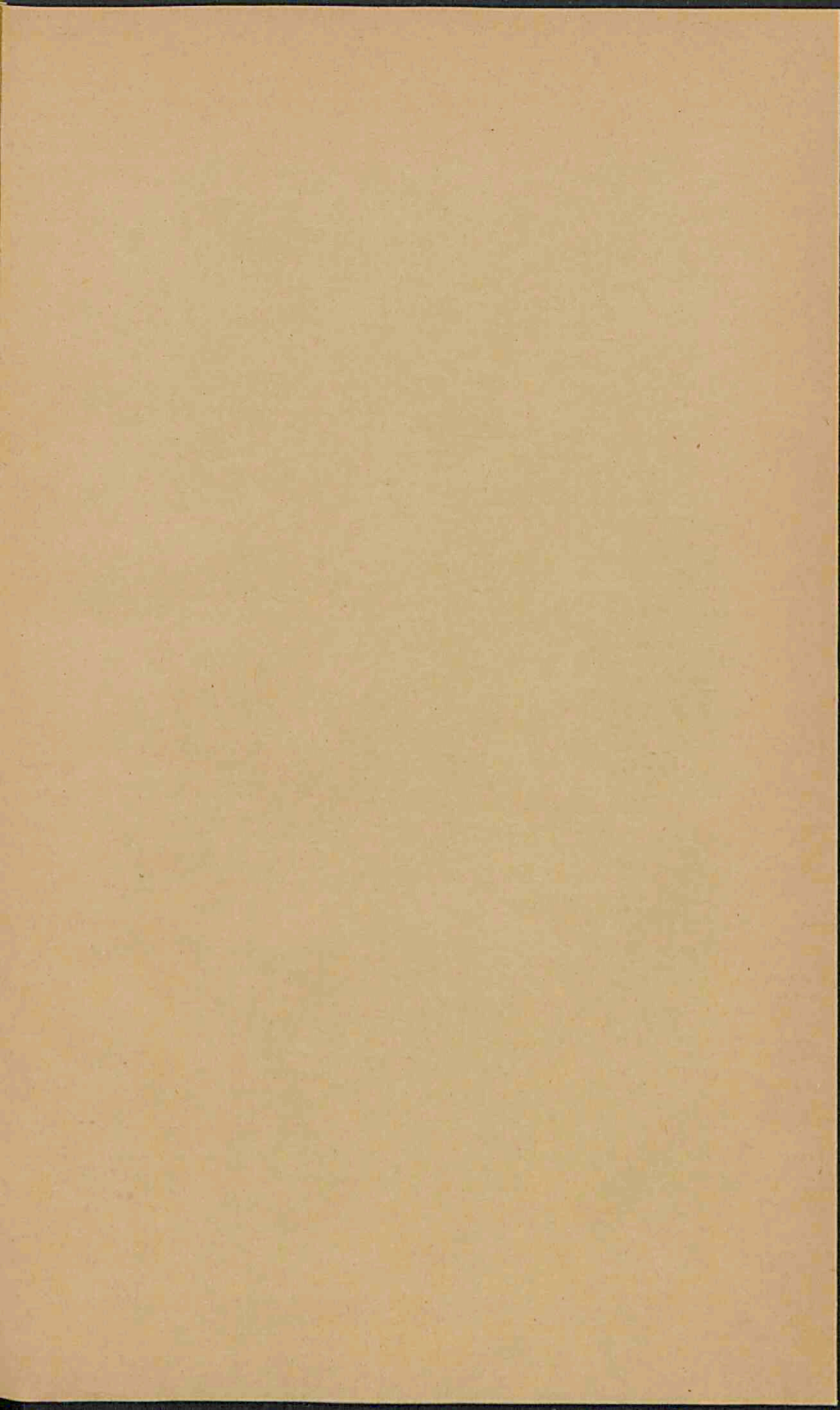

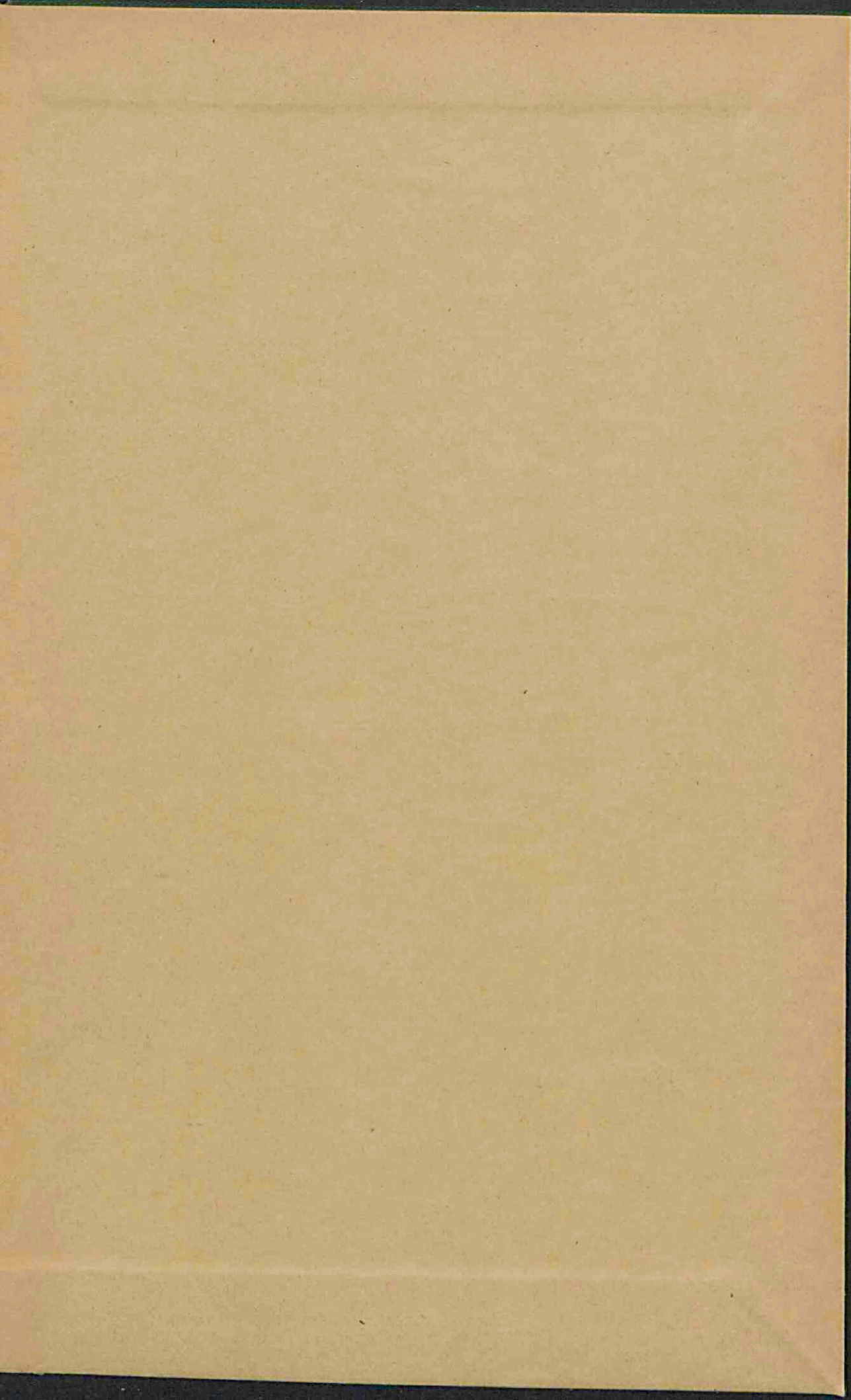

U
18